

Za gospodarje

Maribor, dne 31. maja 1933.

Trgovinske razmere med Avstrijo in Jugoslavijo.

V trgovinskih odnošajih med Avstrijo in Jugoslavijo so v zadnjem času nastale precejšnje motnje. Ti odnošaji so določeni po trgovinski pogodbi, ki je bila med našo in avstrijsko državo v lanskem letu sklenjena. V tej pogodbi je naši državi dovoljen precej velik kontingent (količina) za svinje in govedo. Ta količina je porazdeljena na tedne ter znaša n. pr. za debele svinje na teden 2500 komadov in še več. Letna količina za svinje znaša 140.000 debelih svinj in 21.000 peršutarjev (mesnih svinj). Svinje tvorijo glavni del našega izvoza v Avstrijo. Laní je znašal naš celotni izvoz v Avstrijo po vrednosti 676 milijonov dinarjev, od tega je odpadlo na svinje in na svinjsko meso 205 milijonov dinarjev.

Avstrijska vlada je 16. maja prepovedala uvoz svinj in svinjskega mesa iz naše države. Upravičila ali vsaj skušala je upravičiti to prepoved s tem, da je v Avstriji dovolj domačih svinj na razpolago, katerim bi uvoz svinj iz drugih držav preveč potlačil cena. Ta prepoved ne velja samo za našo državo, marveč tudi za Poljsko, Rumunijo in Madžarsko. Kar pa se poslednje tiče, je prepoved samo na papirju. S to prepovedjo so hudo prizadeti naši kmetijski krogi zlasti tistih krajev, kjer se jako pečajo s svinjerejo. Zgoraj navedene številke dokazujejo, kako občutljiv gospodarski udarec je ta prepoved.

V pravnem oziru je ta prepoved samovoljna kršitev trgovinske pogodbe. Avstrijska vlada se sklicuje na interese lastnega narodnega gospodarstva. Že par let predvzema ukrepe, kojih cilj je, da se čim bolj zmanjša uvoz iz tujih držav v splošnem, zlasti še uvoz agrarnih in živinskih proizvodov. Ako je ta razlog zadosten za kršitev trgovinske pogodbe, mora veljati tudi za drugega pogodbenika, ki se pri tem sme tudi

sklicevati na lastne gospodarske interese. V tem slučaju to tem bolj velja, ker se opaža, da Avstrija zadnji čas daje vedno večje ugodnosti Madžarski na škodo Jugoslavije. Dosledno izvršujoč to svojo politiko predlaga avstrijska vlada revizijo trgovinske pogodbe z našo državo v tem pravcu, da se uvožne carine za agrarne in živinske proizvode povišajo, naši uvožni kontingenti (količine) za živino in kmetijske proizvode pa znižajo.

Tak predlog je kajpada za našo državo nesprejemljiv, ker moramo odkloniti vsak poskus omejitve ali zmanjšanja našega izvoza v Avstrijo. Naša vlada je morala takoj zavzeti stališče k delni prepovedi izvoza svinj iz naše države. Protiukrep naše vlade se glasi: zmanjšanje izvoza iz Avstrije v našo državo. Avstrija izvaž v našo državo n. pr. papirja v vrednosti 50 milijonov, je med glavnimi dobavitelji izdelkov kovinske industrije; velik del strojev, ki jih uporablja naše poljedelstvo in naša industrija, je avstrijskega izvora. Z ozirom na prepoved izvoza naših glavnih izvoznih predmetov v Avstrijo je naša vlada takoj sklenila, prepovedati uvoz glavnih izvoznih predmetov Avstrije v našo državo. Od sobote naprej je prepovedala izvoz iz Avstrije za naslednje blago: 1. za vse vrste papirja, knjige, slike in zemljevide; 2. za kovine in kovinske izdelke; 3. za vsakovrstne stroje. Ta prepoved je izzvala v avstrijskih gospodarskih krogih veliko vznemirjenje. Kakor se poroča iz Dunaja, je avstrijska vlada za ta teden takoj dovolila uvoz 500 svinj iz naše države, za prihodnji teden pa nadaljnih 500 komadov.

*

Tekme koscev in žanjic.

Zadnji čas se ponekod prirejajo tekme koscev in žanjic. S tem se daje baje čast kmetškemu delu. Tudi v krogih

katoliške prosvete je lani nekdo omenil, naj bi naša društva začela prirejati take tekme. Mogoče bi tu in tam kazalo prirediti tako tekmo, ako bi to dovolila cerkvena oblast (ono društvo, ki je dosedaj prirejalo tekme koscev, ne prosí cerkvene oblasti dovoljenja), splošno pa tega ni priporočati in se tudi ne bi obneslo. Kmetijski fant in dekleta, ki delata ves teden v potu svojega obraza, dajeta s tem dovolj časti kmetijskemu delu in se jima ni treba še v nedeljo napanjati. To nedeljsko počastitev si je pri nas izmislil liberalizem. To je eno. Drugo je to, da tistemu, ki je ves teden težko delal, ni za to, da bi se še v nedeljo napanjal s koso ali s srpom. Tretje je to, da kmetijsko delo mora biti izvršeno dobro in vestno. Kaj pomaga, če bo žanjica v določenem času požela določeni del pšenice, a bo pri tem četrtnina zrnja izpadla. Tudi pri košnji velja isto. Neki kmet, ki je lani gledal tekmo koscev, je rekel: »Ti-le k meni ne bodo prišli kositi, sam si lepše pokosim.« In res! Na tisti tekmi se je pokazalo več časti plesu in drugim zabavam, kakor kmetijskemu delu, saj se je rajalo pozno v noč. Zato pa take tekme med vernim našim kmetijskim ljudstvom niso našle odmeva. V nedeljo ne sodi, da bi šli na polje s kosami, vilami, srpi itd. Cerkvena oblast menda tega v splošnem ne bi rada videla, nič dovolila. Nedelja je Gospodov dan, določen za čast božjo in odmor človeku. V razvedrilo služi človeku poštena zabava, krščanska knjiga in dober časopis. Tako se mladini umori znanje, ki je kmetijskemu delu in napredku v veliko korist.

Ljudski pravnik.

Sprememba kmečkih dolgov. P. J. P. Vprašate, če že velja zakon o spremembi kmečkih dolgov, da bi se kmetu, ki je zadolžen 70% vrednosti kmetije, dolg znižal za 60%. — Zakona o spremembi kmečkih dolgov še nimamo. Tudi ne vemo, na kak način se bodo spremenili posredni dolгови. Mnjenja smo, da bi tak zakon moral obravnavati posamič vsak slučaj, ker bi le v tem primeru mogel vprašanje razdolitve kmetov pravično rešiti z ozirom na dejstvo, da je veliko prezadolžencev med onimi, ki niso pra-

vilno gospodarili. Pravično bi bilo, da bi ugodnosti take spremembe dolgov dosegli le oni prezadolženi kmetje, ki so pri prevzemu posestva morali izplačati velike svote, ki so kupili na dolg, ali ki so izboljševali svoje posestvo in gospodarstvo, ter oni, ki so jih zadele kake naravne nezgode (toča, poplave itd.).

Višina občinskih doklad. P. J. P. Radfi bi vedeli, kako visoke smejo biti občinske doklade. — Višina občinskih doklad je za vsako leto razvidna iz občinskega proračuna. Tam si torej oglejte posamezne postavke. Ako je proračun potrjen od nadrejene oblasti, morate dotične doklade v redu in brez ugovorov plačevati. Ako pa pri sestavi proračuna smatrate, da so doklade previsoke, se pritožite zoper proračun. Da bi Vam mogli natančno odgovoriti, bi morali vedeti, za kakšno občinske doklade gre.

Ženitovanjsko pismo in pravica napraviti oporoko. K. A. P. — Z ženo imate ženitovanjsko pismo, da sta vsak do polovice lastnika, za slučaj smrti pa imata dogovorjeno drug za drugim dedovanje. Radi bi sedaj oporoko napravili tako, da bi po Vaši smrti dobila polovico od Vaše polovice žena, ostalo polovico pa otroci. Vprašate, če lahko napravite oporoko lastnoročno in brez prič. — Dogovor z ženo glede dedovanja drug za drugim je dedna pogodba, ki jo moreta skleniti le samo osebi, ki se poročita, ali pa ki sta že poročeni. Skleniti se mora samo v obliki notarskega pisma, ki mu pravimo tudi ženitovanjsko pismo, ker se napravi tak dogovor redno ob ženitvi. O četrtini premoženja se ne more napraviti dednega dogovora, zato se pa glede te četrtine, ki je izvzeta iz dednega dogovora, navadno napravi vzajemna oporoka, ki naj velja, ako v zakonu ni otrok. Posledica takega dednega dogovora je ta, da pogodnika ne moreta brez privolitve drugega zakonca vsak zase spremeniti dednega dogovora in tudi ne moreta dednega dogovora vsak zase, to je enostransko preklicati. Vendar pa more vsak zakonec, dokler živi, svoje posestvo prodati, ali pa se zadolžiti. Ako pa se rodijo v zakonu otroci, se jim s takim dednim dogovorom ne morejo prikrajšati njihovi dedni deleži. To se pravi: Vaši otroci morajo po Vaši smrti dobiti polovico onega, kar bi sicer dobili, ako bi

Vi umrli brez oporoke ali dednega dogovora. N. pr.: Vaša polovica je vredna 20.000 Din; imate 4 otroke. Ako bi Vi umrli brez oporoke, bi nastopilo dedovanje po zakonu. Vaša žena bi dobila $\frac{1}{4}$, to je 5000 Din, vsi štirje otroci pa 15 tisoč Din, ali vsak po 3750 Din. Ker mora vsak otrok dobiti tudi pri obstoju dednega dogovora svoj dolžni delež kot nujni delež, bo odpadlo na vsakega otroka 1875 Din. Ako hočete v tem obsegu napraviti oporoko, namreč da boste z oporoko določili vsakemu svoj dolžni delež, potem lahko napravite pismeno lastno-ročno oporoko in brez prič. Kako se pa oporoko napravi, preglejte letošnji kalendar »Slovenskega gospodarja«!

Dolžnost plačevanja posredovalnine.

P. A. C. D. c. Pri nakupu hiše je posredoval posredovalec, ki ima za to obrtno dovoljenje. Kupnina je znašala 135.000 Din. Posredovalec zahteva 2% provizijo od kupca in prav toliko od prodajalca. Vi kot kupec ste posredovalcu naročili, naj Vam preskrbi primerno hišo. Prodajalec mu je pa naročil, naj najde kupca. To se je po Vašem mnenju zgodilo brez posebnih težkoč ali žrtev. Vi ste si posestvo ogledali in posredovalcu naročili, da daste za posestvo 125.000 Din, on pa Vas je toliko časa prigovarjal in na Vaš račun po gostilnah pil in jedel, da ste končno vsled tega prigovarjanja le sklenili kupno pogodbo za znesek 135 tisoč Din. Vprašate, ali je upravičen posredovalec toliko zahtevati, če ni nobene pomoči proti tolikšnemu oderuštvi, in če sme istočasno posredovati za dve osebi, to je za kupca in posredovalca. — Kaj morate plačati posredovalcu, zavisi od pogodbe, ki ste jo z njim sklenili. Vsebinska ta je edino merodajna za rešitev vprašanja, koliko mu morate plačati. Če je bilo delo posredovalca lahko, mu morate kljub temu plačati dogovorjeni znesek. Po dosedanjih naziranjih sodišče je smel posredovalec zahtevati posredovalnino od obeh, to je od kupca in prodajalca. V zadnjem času pa se je Stol sedmorice, oddelek B, v Zagrebu, postavil približno v enakem slučaju kot je Vaš, na stališče, da sme posredovalec zahtevati provizijo samo od enega, da je posredovanje za oba proti dobrim šegam in navadam v prometu ter da posredovalec odgovarja celo za vso škodo,

ki je kupcu nastala vsled tega, ker mu je prigovarjal, naj plača višjo kupnino. To škodo mora posredovalec kupcu povrniti. Kadar boste v bodoče zopet kupovali kako posestvo ali hišo, je najbolje, da nimate nikakega opravka s posredovalci, oziroma da ste pri sklenitvi tozadevne pogodbe do skrajnosti previdni.

Izterjanje posojila. S. M. 29 let ste služili pri štirih gospodarjih. Pri dveh ste služili 12 let; pri nasledniku pa 9 let in 6 mesecev. Nato ste mu posodili svoj pri-služeni in prihranjeni denar. Noče Vam ničesar vrniti. Kadar ga prosite, pravi, da Vam ne da, ker mu ne smejo ničesar prodati, Vas pa ozmerja in pravi, da poginite kar od lakote. Poleg tega Vas je že trikrat pretepel. Vprašate, kako bi prišli do denarja. — Človek, ki ste mu posodili denar, je prava živina in mu očitvidno Vaši z žulji prisluženi in od Vaših ust pritrngani dinarji ne delajo nemirne vesti ker bi sicer ne mogel delati z Vami takih stvari in Vas pustiti stradati. Svoj denar iztožite. Ako ste posodili po 20. 4. 1932, tedaj ga boste tudi lahko rubili in mu prodali posestvo. Če pa je dolg nastal preje, ga boste pa lahko rubili za neplačane obresti. Samo iztoženo morate najprej imeti. Ne čakajte več! Preskrbite si ubožno spričevalo in pojdite na sodišče ali pa k odvetniku, da bo za Vas tožil. Mi smo že večkrat pisali, da je zaščita za vse vrste dolgov krivična, kar se pokaže zlasti v Vašem slučaju.

Obdavljenje vozil na peresa. T. J. D. Niste na jasnem, kakšni koleslji so podvrženi obdavljenju, koliko sedežev morajo imeti, ali morajo biti s streho kriti, ali brez strehe, z zavoro ali brez nje. Vi vprašate, če so obdavljeni tudi koleslji, ki jih rabite izključno zase doma in kam bi se morali pritožiti, ako bi Vam bile naložene pristojbine previsoko. — Pristojbine je treba plačati od vozil na peresa, ne oziraje se na njih velikost, na število sedežev, streho ali zavoro. O višini pristojbin, načinu plačevanja istih in kam se je pritožiti, je pisal že naš »Slovenski gospodar«. Prečitajte tozadevni članek pazljivo ter se točno ravajte po njem.

Vzajemna pomoč. S. F. P. Vaša mati je zavarovala svojega moža pri Vzajem-

ni pomoči v Ljubljani in je tudi že plačala 100 Din. Zavarovalne police pa še ni sprejela. Slišali ste kasneje, da je ta Vzajemna pomoč propadla, letos pa Vam je neki agent povedal, da še ni docela propadla in da bo Vzajemno pomoč prevzela neka druga zavarovalnica. Dotični agent je vse listine vzel in jih poslal nekam v Maribor. Vprašate, kaj da je z Vzajemno pomočjo, ali še obstoji, ali je res propadla, če je zanesljiva in če jo je res prevzela kaka druga zavarovalnica. — Banska uprava dravske banovine v Ljubljani je ustavila delovanje Vzajemne pomoči, vendar pa je na pritožbo delovanje iste zopet dovoljeno. Obrnite se naravnost v Ljubljano na Vzajemno pomoč po obvestilo, kako je z zadevo. Da bi kaka druga zavarovalnica prevzela Vzajemno pomoč, nam ni znano. O zanesljivosti iste pa ne moremo dati prav nikakega pojasnila, ker z isto nimamo nikakih opravkov. Istočasno zahtevajte tudi polico in jim zagrozite s tožbo, če Vam police ne izroče zlepega.

Obdavčenje vozov. S. Z. M. Vprašate, katera vozila so obdavčena, ker ste mnenja, da kmečki vozovi niso obdavčeni, čeprav so na vzmetih, ker rabite take vozove tudi v gospodarstvu. — O tem je pisal pred kratkim »Slov. gospodar«. Le prečitajte dotični članek in boste dobili odgovor na svoja vprašanja.

Razna obvestila.

Kje rastejo najboljše breskve v Sloveniji? V slovarju spodnještajerskih krajev Jožefa Kindermana iz leta 1798 beremo, da rastejo izredno slastne breskve v okolici grada Hrastoveca (med Mariborom in St. Lenartom v Slov. goricah). Sredotočje one zemlje, ki obrodi najokusnejše breskve, je očitno oni hrib, ki se imenuje »Breska«, kateremu so pustili celo Nemci slovensko obliko (»Breska-Berge«). Če so bile breskve tega okraja že pred 150 leti tako znane, bi se dalo tamkaj gojenj sad gotovo tudi dobro vnovčiti, ako bi se začel v večji meri negovati, in bi prišel s časom istotako na dober glas v širšem svetu, kakor moškajnska jabolka, bosenske slive ter smederevsko grozdje i. dr. Dejstvo je, da vidiš tam že tudi danes izredno mnogo bohotno rastečih breskovih dreves, a

Kindermanovem slavospevu famošnjemu sadu se še do danes ni noben Slovenec pridružil. — Ž.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg Na mariborski trg v soboto dne 27. maja 1933 so pripeljali špeharji 17 komadov zaklanih svinj in je bilo svinjsko meso po 12—13, špeh po 12—13. Krme radi slabega vremena ni bilo. Kmetje so pripeljali 4 voze krompirja po 0.75—1.25 (italijanski novi 7 D), 13 vreč čebule po 2, česen 8—10, kumarce 5—10, karfijola 4—10, hren 6—8, špargelj 14—16, grah v stročju 8—9 Din, jabolka 4—7, suhe slive 6—8, italijanske črešnje 20, celi orehi 7—8, luščeni 24—26. Pšenica 1.75—2, rž 1.50, ječmen 1.50, kuzuza 1.25, oves 1, proso 1.75—2, ajda 1.25, fižol 1.75—3. Smetana 10—12, surovo maslo 22—24. Na trgu je bilo 146 komadov kokoši po 20—30, 382 piščancev po 25—65, 2 gosi 40—69, 4 race 20—30, 8 kozličkov po 50—80 Din.

Mariborski živalski sejem 23. 5. 1933. Prignanih je bilo 13 konj, 7 bikov, 142 volov, 361 krav in 25 telat, skupaj 548 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 4 do 4.25 Din, poldebeli voli 3 do 3.50, plemenski voli 3.75 do 4, biki za klanje 3 do 3.50, klavne krave debele 2 do 3.50, plemenske krave 1.50 do 2.50, krave za klobasarje 1.50 do 2, molzne krave 2 do 2.25, breje krave 2 do 2.25, mlada živina 3 do 4.50, teleta 4.50 do 6 Din. Prodanih je bilo 279 komadov. — Opomba: prihodnji živalski sejem v Mariboru se je vršil v torek, 30. t. m.

Mariborski svinjski sejem 26. 5. 1933. Pripeljanih je bilo 265 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 100 do 120 Din, 7—9 tednov 180 do 220 Din, 3—4 mesece 250 do 350 Din, 5—7 mesecev 450 do 550 Din, 8—10 mesecev 650 do 680 Din, 1 leto 750 do 850 Din, 1 kg žive teže 7.50 do 8 Din, 1 kg mrtve teže 10.50 do 11 Din. Prodanih je bilo 166 svinj.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10 Din, meso od bikov, krav in telic 5 do 7 Din, telečje meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 6 do 8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.